

Motion till riksdagen
2006/07:Sf10

av Tomas Eneroth m.fl. (s)
med anledning av prop. 2006/07:84

Nedsättning av socialavgifter för
personer som fyllt 18 men inte 25 år

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut	2
Inledning	2
Systemskifte på svensk arbetsmarknad	2
Ökad långtidsarbetslöshet bland ungdomar.....	4
Aktiva insatser med fokus på utbildning.....	5

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att hjälpa ungdomar som står långt ifrån den reguljära arbetsmarknaden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en uppföljning av nedsättningen av socialavgifter för personer som fyllt 18 men inte 25 år.

Inledning

Regeringen föreslår i proposition 2006/07:84 en nedsättning av det samlade uttaget av arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift för personer mellan 18 och 24 år. Regeringens avsikt sägs vara att underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden. Nedsättningen innebär att avgifterna ska halveras, vilket för närvarande motsvarar en nedsättning med 11,11 procentenheter. För andra halvåret 2007 föreslås dock nedsättningen uppgå till 9,71 procentenheter.

Trots den kraftiga jobbtillväxt vi nu ser, vilken inleddes redan under slutet av förra mandatperioden, finns fortfarande grupper med betydande svårigheter att få ett arbete. Det gäller framför allt ungdomar, invandrare, personer med funktionshinder och långtidssjuka som återfått sin arbetsförmåga. För dem och för unga långtidsarbetslösa som står långt från arbetsmarknaden kommer utan tvekan att krävas kraftfulla insatser.

Systemskifte på svensk arbetsmarknad

När arbetslöshet drabbar ungdomar kan det få förödande konsekvenser. Ungdomar är särskilt sårbara. Utan arbetslivserfarenhet krymper inte bara chansen för dem att få ett arbete senare. Det blir en ond cirkel av bristande motivation, försämrad självkänsla och mindre hopp om framtiden. Forskning visar dessutom att ett fördröjt eller ett misslyckat inträde på arbetsmarknaden tycks ha konsekvenser som är bestående längs med hela livet.

I september 2006 var 27 000 ungdomar under 24 år i arbetsmarknadspolitiska program. Men i rask takt reducerar nu regeringen det totala antalet arbetsmarknadspolitiska program med 55 000 redan i år från 145 000 till 90 000. Till nästa år är regeringens mål att det totala antalet åtgärder ska ner till 60 000. Med regeringens goda minne har nu dessutom AMS tidigare mål om att "antalet långtidsarbetslösa ungdomar (kvinnor och män) ska minska under 2006 jämfört med 2005" avskaffats till 2007. Vid årsskiftet avskaffade regeringen ungdomsgarantin (UG) och låter inte AMS teckna nya avtal med kommunerna om fortsatta kommunala ungdomsprogram (KUP).

Fel! Okänt namn på

Allt tyder på att den kraftiga omläggning som regeringen nu gör av arbetsmarknadspolitiken får förödande konsekvenser för dem som har en svagare position på arbetsmarknaden. Med stor oro för framtiden kan vi också konstatera att den borgerliga regeringens omställning av svensk arbetsmarknad leder till en låglönearbetsmarknad. En rad förändringar på arbetsmarknadsområdet har gjorts och är i färd att genomföras som i praktiken leder till att unga människor hamnar i öppen arbetslöshet. Konsekvenserna motsvarar vad vi socialdemokrater befarade. Den nya borgerliga arbetsmarknadspolitiken slår mot ungdomar, särskilt dem med lägre utbildning.

Nedsättning av socialavgifter för ungdomar leder fel.

Vår uppfattning är att ungas villkor på arbetsmarknaden behöver ses över, inte minst med anledning av de neddragningar som regeringen valt att genomföra i de arbetsmarknadspolitiska programmen.

Det råder inga tvivel om att det behövs kraftfulla och särskilt inriktade åtgärder för den grupp ungdomar som står långt ifrån den reguljära arbetsmarknaden. Däremot är vi ytterst tveksamma till om en nedsättning av socialavgifter är den lösning som förmår bringa dessa ungdomar i jobb.

Problematiken löses varken bäst eller endast genom att ge arbetsgivare subventionerad arbetskraft. I synnerhet för dem som står långt borta från arbetsmarknaden och behöver hjälp för att ta sig in är inte en nedsättning av socialavgifter den främsta lösningen. Vi bedömer att regeringens svar på ungdomsarbetslösheten och dess problematik är en lösning med mycket låg träffsäkerhet. Då infinner sig genast nästa fråga: Är det rätt att använda offentliga medel för att ge subventioner till arbetsgivare, när osäkerheten kring effekterna är så stora?

Vi instämmer i den analys som SNS välfärdsråd gjorde redan i höstas: ”Men lösningar som minskade arbetsgivaravgifter eller sänkt anställningstrygghet för personer under en viss ålder, eller som varit i landet mindre än en viss tid, är trubbiga verktyg när det gäller att underlätta inträdet på arbetsmarknaden. Den som etableras snabbt är inte i behov av subventioner och ska rimligen inte heller behöva utstå otryggare villkor under lång tid.” (DN-debatt 2006-11-23, Olof Åslund, fil.dr, forskningsledare SNS m.fl.)

Regeringen bör väl beakta de remissinstanser som har kritiska invändningar mot regeringens förslag. Vi delar flera av de kritiska invändningar som framförts av olika remissinstanser.

Om nedsänkta socialavgifter mestadels gynnar de företag som redan idag har stor omsättning av personal i ung ålder, kommer åtgärden sannolikt inte vara verkningsfull gentemot det uttryckta syftet. Risken med att lågprissätta ungdomar är att företag med en redan stor personalomsättning använder den minskade socialavgiften till att anställa ungdomar som utan svårigheter kan få jobb. Visst kan det vara bra, men sannolikheten är stor att de företagen även utan subvention skulle ha anställt den personen.

Eller som TCO uttrycker det i sitt remissvar: ”En generell nedsättning av arbetsgivaravgifterna för denna åldersgrupp riskerar således medföra avsevärda dödviktseffekter (dvs att många av dem som får lägre socialavgifter ändå hade haft ett arbete).”

Fel! Okänt namn på

I relation till de effekter som kan förväntas av en nedsättning av socialavgifter finns därför en uppenbar risk att reformen blir onödigt dyr. Just kostsamheten i proportion till effekten av åtgärden är också en av LO:s viktigaste invändningar mot förslaget. Om det är så talar det mesta för att i stället söka lösningar som direkt riktar sig till de ungdomar som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden.

Först och främst behöver åtgärderna riktas direkt till de unga. Som LO understryker i sitt remissvar finns en djupare problematik som inte nedsänkta socialavgifter förmår komma åt – nämligen ”ett matchningsproblem där ungdomarnas utbildning inte passar för arbetsmarknadens krav”.

Flera remissinstanser framhåller också att förslagen på längre sikt inte leder till några större sysselsättningseffekter, eller att de rentav leder till tydliga undanträngningseffekter.

I övrigt kan vi med tillfredsställelse konstatera att regeringen i sin proposition om nedsättning av socialavgifter poängterar följande med anledning av de principer som slagits fast om pensionssystemet.

En grundläggande princip bakom pensionssystemet är att varje intjänad pensionsrättighet skall motsvaras av en beslutad och inbetald avgift av en mot rättigheten svarande storlek. Om detta villkor bryts kan inte systemet garantera sin långsiktiga hållbarhet finansiellt. Ålderspensionsavgiften kan således inte reduceras.

Om regeringen väljer att genomföra förslaget om nedsättning av socialavgifter för ungdomar är det naturligtvis oerhört viktigt att följa de principer som slogs fast i samband med pensionsöverenskommelsen. Det gäller då också att livsinkomstprincipen ska gälla. Vi kan dock notera att regeringen dessvärre inte var lika konsekvent i samband med att man minskade pensionsrätten för förtidspensionärerna. Detta för att upprätthålla såväl principerna i pensionssystemet som medborgarnas förtroende för hållbara pensioner.

Väljer regeringen att genomföra en nedsättning av socialavgifterna för ungdomar som fyllt 18 men inte 25 år, trots de tydliga invändningar som finns mot förslaget, förutsätter vi socialdemokrater att regeringen nogsamt följer upp effekterna av nedsättningen. Regeringen bör till nästa år återkomma till riksdagen med en uppföljning av om man uppnått de effekter som avsågs med förslaget. Därefter bör regeringen återkomma till riksdagen med en årlig uppföljning av nedsättningens reella effekter i förhållande till syftet att underlätta för fler ungdomars inträde på arbetsmarknaden. Vid en sådan bred uppföljning är det viktigt att både studera effekter och vilka branscher och arbetsgivare som omfattas av nedsättningen.

Ökad långtidsarbetslöshet bland ungdomar

Även om långtidsarbetslösheten (antalet personer som varit arbetslösa kontinuerligt minst sex månader, eller för ungdomar under 25 år minst 100 dagar) har minskat med drygt 13 000 personer på ett år och i slutet av januari uppgick till 48 000 personer kan vi se en annan oroväckande utveckling. På ett år

har långtidsarbetslösheten bland ungdomar 18–24 år gått upp markant, från 2 800 till 7 100 personer, vilket nästan är en ökning med 200 procent.

I december 2006 genomfördes av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) en enkätundersökning inom det arbetsmarknadspolitiska området. Enkäten genomfördes under perioden 30 november till och med den 8 december. 193 kommuner besvarade enkäten. Alla frågor har inte besvarats av samtliga kommuner då alla inte berörs av alla frågor. De som besvarade enkäten är ansvariga för arbetsmarknadsfrågor eller motsvarande i kommunen.

SKL skriver om ungdomar att många kommuner anser att de arbetslösa ungdomarna är en av de grupper som kommer att drabbas hårdast av förändringarna. Att avskaffa KUP och UG redan från årsskiftet utan att ha något alternativ, innebär att många ungdomar kommer att stå utan sysselsättning i januari. Många av de ungdomar som finns i de kommunala programmen står relativt långt ifrån arbetsmarknaden. Ofta behöver de komplettera sin utbildning för att de ska vara anställningsbara. Den möjligheten begränsas avsevärt med regeringens förslag. I flera av kommentarerna syns en tydlig oro för att dessa ungdomar i brist på annan sysselsättning kan hamna i kriminalitet och missbruk. Vilket innebär personliga tragedier såväl som ökade kostnader för samhället.

Trots detta faktum verkar regeringen till varje pris vilja fullfölja sitt systemskifte på arbetsmarknaden.

Aktiva insatser med fokus på utbildning

I stället bör alternativ tas fram som i högre grad syftar till direkta insatser riktade till ungdomar som står långt ifrån den reguljära arbetsmarknaden.

I utredningen om en flexiblere arbetsmarknadsutbildning, delbetänkande SOU 2007:18, beskrivs bland annat en grupp ungdomar som har stora etablerings- och försörjningsproblem. Den här gruppen ungdomar har vuxit de senaste åren, vilket hänger samman med att man inte fullföljer gymnasieskolan. Dessutom återfinns här också utrikesfödda ungdomar med svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Utredningen urskiljer ”en hård kärna” med ungefär 50 000 individer mellan 20 och 24 med låg inkomst och oavslutade gymnasiestudier.

Som utredningen pekar på bör man för gruppen särskilt utsatta ungdomar överväga åtgärder som kan individanpassas och sättas in i ett tidigt skede, för att hindra att ungdomarna marginaliseras och ställs utanför.

För att alla ungdomar mellan 18 och 25 år ska kunna ta del av den höga konjunktur som nu råder på arbetsmarknaden krävs riktade insatser, i form av exempelvis arbetsmarknadsutbildning, men också praktik. En förutsättning för att genomföra sådana åtgärder är att utgå ifrån den efterfrågan som finns på arbetsmarknaden samt hur kompetensen ser ut hos de ungdomar som är arbetslösa.

Utförningen av detta bör Arbetsförmedlingen tillsammans med arbetsmarknadens parter medverka i för att ta till vara de erfarenheter som alla tre

Fel! Okänt namn på

parter besitter samt för att få en verklighetsanpassad åtgärd för de behov som i dag finns på arbetsmarknaden. Detta skulle innebära en avsevärt bättre satsning både för individen och ur ett samhällsekonomiskt perspektiv – än en generell subvention av de sociala avgifterna för personer mellan 18 och 25 år.

Stockholm den 29 mars 2007

Tomas Eneroth (s)

Catherine Persson (s)

Kurt Kvarnström (s)

Helena Frisk (s)

Jasenko Omanovic (s)

Siw Wittgren-Ahl (s)

Göte Wahlström (s)

Ann Arleklo (s)